

Ilse Mestdagh & Gerti Wouters
Hogeschool West-Vlaanderen
Contact: ilse.mestdagh@howest.be
gerti.wouters@howest.be

Taal op maat van de *New Young Professional*. Van visie naar praktijk in Howest

In dit artikel leest u een beschrijving van de visie op taalbeleid en de aanpak van het taalbeleidsteam in de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) om die visie in de praktijk te brengen. Tijdens de uiteenzetting op de conferentie zal u concrete voorbeelden toegelicht krijgen.

1. Situering en startsituatie

In mei 2010 dienden enkele leden van het toenmalige kernteam diversiteit een beleidsnota in bij de directie van Howest voor de uitbouw van een structureel taalbeleid. Het academiejaar dat daarop volgde, startte de stuurgroep Taalbeleid officieel haar werkdoel op. Het eerste jaar was een verkenningsjaar, waarin de drie leden vooral werkten aan visie en bekendmaking. Tegelijk hebben de leden van de stuurgroep tijd geïnvesteerd in opleiding en netwerken. Tijdens het volgende werkjaar kreeg de visie op taalbeleid vorm. Een projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO) ondersteunde de werking. Via dat onderzoek kon de stuurgroep zowel opleidingen als het werkveld actief betrekken bij taalbeleid. Bovendien kreeg het taalbeleidsteam op die manier versterking.

2. Deel 1: taalbeleid en visie in Howest

Het Nederlands-Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs¹ koppelt een breed taalbeleid aan het inzicht dat taalcompetentie nauw verweven is met studiesucces en met beroepscompetenties, wat opleidingen verplicht om na te denken over waar, hoe en waarom taal belangrijk is in hun referentiekader: Welke taal is functioneel voor de opleiding?

Om dat uitgangspunt inhoud te geven, moet de visie op taalbeleid gedragen worden door alle docenten die deel uitmaken van een opleidingsteam. Taal is geen afzonderlijk studieonderdeel, maar hangt samen met vakinhoud. Taal is nodig om studie of werk naar behoren te kunnen uitvoeren.

In Howest pleiten we voor een visie op taalbeleid die past in het onderwijsbeleid van de hogeschool. Howest gaat voor een breed en integraal taalbeleid op maat:

- *Howest gaat voor een breed taalbeleid in dienst van de opleiding*
Bovenstaande benaderingswijze van taalbeleid past volledig in de filosofie van de *New Young Professional* zoals die omschreven wordt in de missie van Howest². De ‘Howest-afgestudeerde’ is gericht op de toekomst, direct inzetbaar op de arbeidsmarkt en past dus de diverse aspecten van een opleiding meteen toe in het werkveld. De professionele *bachelor* heeft daar ongetwijfeld talige bagage voor nodig. Het zijn die relevante competenties die de stuurgroep wil ondersteunen.
- *Howest gaat voor een integraal taalbeleid dat opleidingen wil inspireren*
Het taalbeleid van Howest richt zich tot alle opleidingen, want in elke opleiding is taal nodig om studiesucces te boeken en om de beroepscompetenties te bereiken. In die zin ondersteunt het taalbeleid het competentiebeleid van de hogeschool.

Taalbeleid beïnvloedt enerzijds de politiek van de opleiding (visie, curriculumopbouw...) en anderzijds de praktijk van het onderwijs voor docenten en studenten. Competenties delen is hierbij een must, zodat initiatieven in het licht van het taalbeleid afgestemd zijn op de opleiding en mee door de opleiding gerealiseerd worden. Het taalbeleid is daardoor ook bedoeld voor alle studenten en niet enkel voor anderstalige of taalzwakke studenten.

- *Howest gaat voor een taalbeleid op maat, met respect voor de identiteit van opleidingen*
De visie van een breed taalbeleid houdt ook rekening met de eigenheid van opleidingen. Enerzijds zijn de acties gericht op de prioriteiten die een opleiding heeft, anderzijds wordt ook de aanpak afgestemd op hoe een opleiding functioneert. De aanpak van Howest is geïkt op een zogenaamd *servicemodel* waarin de stuurgroep *support* biedt; hierdoor wordt maatwerk nagenoeg zo goed als vanzelf georganiseerd.

3. Deel 2: het actieplan van de stuurgroep Taalbeleid in Howest

Het taalbeleid in Howest opereert op vier niveaus:

1. de hogeschool;
2. de opleiding;
3. de studenten;
4. het werkveld.

Tegelijk werken wij zowel *top down* (beleid) als *bottom up* (praktijk).

Op hogeschoolniveau is het opportuun om goed af te spreken met het hogeschoolbeleid. Eerst en vooral moet een 'kernteam taalbeleid' geïnstalleerd worden. Als het beleid de visie en de acties ondersteunt, wordt het pad geëffend. Het taalbeleidsteam werkt daarom niet enkel samen met opleidingen, maar ook met verschillende diensten in de hogeschool, zoals 'kwaliteitszorg', 'onderwijs', 'onderzoek', 'personeel'...

Daarnaast is er het niveau van de opleidingen. Wil het taalbeleid doordringen tot het onderwijsniveau, dan is een vlot contact met de opleidingscoördinatoren en/of docenten van de opleiding een basisvereiste. De coördinatoren bepalen in hoofdzaak het beleid van hun opleiding (visie, curriculum, competentiematrix...). Een taalleerlijn in het curriculum integreren, wordt in eerste instantie samen met hen bepaald. Tegelijk zijn de docenten de eersten in rij om door te dringen tot het lesniveau. Hen aanzetten tot taalgericht vakonderwijs is in Howest een belangrijke doelstelling van het taalbeleid.

Uiteraard focust het taalbeleid van Howest op studenten. Toch zijn zij momenteel niet de eerstelijnsdoelgroep van de acties van de stuurgroep. Dat sluit echter niet uit dat bepaalde acties met studenten aan bod komen, bijvoorbeeld wanneer daar ook docenten bij betrokken zijn of wanneer het om sensibilisering van studenten gaat.

Wie in het hoger onderwijs geloofwaardig aan de slag wil met taal, vindt in het werkveld een noodzakelijke partner. In Howest heeft het werkveld tot nu toe vooral een adviesfunctie gehad. In de toekomst kunnen ook samenwerkingen op touw gezet worden, samen met en/of in dienst van het werkveld.

4. Deel 3: het taalbeleid van Howest in de praktijk

Hoe pak je nu een dergelijk plan aan in de praktijk? Welke acties onderneem je en welke niet? Welke processen zet je op gang? Wie bepaalt welke koers je vaart? Waarom kies je eerst voor een welbepaalde aanpak of een specifiek instrument?

In Howest is de stuurgroep Taalbeleid de motor van het taalbeleid. Die groep kan echter niet optreden zonder de steun van betrokken collega's. De stuurgroep kan taaldoele naar acties vertalen, maar de andere partij geeft essentiële input vanuit haar expertise. Door dit mechanisme krijgt het taalbeleid in Howest een bijzondere dynamiek.

4.1 Bekendmaking en opstart van initiatieven

Om verschillende doelgroepen te overtuigen van het belang van haar doelstellingen, moest de stuurgroep eerst naambekendheid verwerven in Howest. Een taalbeleid kan maar op dreef geraken door in eerste instantie de visie en een actieplan bekend te maken (en bekend te houden) bij de directie. Als die visie past in de algemene overtuiging van de hogeschool, kunnen samenwerkingsinitiatieven met verschillende partijen in de hogeschool vlot op gang komen.

Vervolgens is het noodzakelijk dat de stuurgroep langsgaat op departementale vergaderingen en teamvergaderingen. Een dergelijke voorstelling is liefst beknopt en zo concreet mogelijk. Vaak nodigt die uiteenzetting uit tot een gesprek met de docenten. Meestal zijn enkelen onder hen oprecht bekommerd om de taalkwaliteiten van hun studenten en geven ze zelf aan waar ze verbeterpunten willen zien. Tijdens de startvergadering kunnen ideeën uitgewisseld worden of kan een consult worden opgestart.

Case bekendmaking

Door wekelijks een functionele taaltip te verspreiden onder het Howestpersoneel, kende iedereen in een mum van tijd de leden van de stuurgroep, daar elke tip wekelijks via de hoofdpagina van het intranet als “leuke aankondiging” werd verspreid.

4.2 Samenwerking met diensten

Expertise van andere instanties in Howest is cruciaal om het taalbeleid hard te maken. Soms werken die afdelingen op hetzelfde terrein en is samenwerking cruciaal. Voorbeelden zijn ‘onderwijs’, ‘studiebegeleiding en diversiteit’, ‘kwaliteitszorg’, ‘personeel en HRM’ of ‘Stuvo’ (studentenvoorzieningen). Samenwerken gebeurt zowel via overleg als op afstand, formeel en ook informeel.

Case competentiegericht onderwijs

De stuurgroep heeft het voorbije academiejaar, samen met de dienst ‘onderwijs’, gedrag-sindicatoren opgesteld die relevant zijn voor *bachelor*proeven in Howest. Uit die basislijst kunnen opleidingen de indicatoren selecteren die voor de *bachelor*proefopdracht in hun opleiding relevant zijn.

4.3 Samenwerking met opleidingen

De stuurgroep werkt in de eerste plaats met opleidingen die om ondersteuning vragen. Op die manier houden we het werkpakket overzichtelijk en lucratief. De *good practices* die hieruit voortvloeien, stimuleren opleidingen die eerst minder interesse hadden om toch aan de slag te gaan, zo leert de ervaring.

Een consult vindt dikwijls plaats met docenten die vragen hebben over een degelijke begeleiding van allerlei schriftelijke of mondelinge opdrachten. Tijdens dat overleg vormt een specifiek probleem het uitgangspunt en formuleert de stuurgroep een aantal suggesties. De docenten in kwestie of het team kiezen een (aantal) actie(s) uit. Die acties worden verder geconcretiseerd in vervolgoverleg. De expertise van de stuurgroep wordt op die manier gedeeld met de expertise van opleidingen. In het kader van hun noden bieden wij onze bestaande instrumenten aan of ontwikkelen we nieuwe instrumenten (altijd binnen onze visie). Na afloop van een actie is een evaluatie wenselijk. De aanpak wordt bijgestuurd naar een volgende deelopdracht, semester of een volgend academiejaar.

Opleidingen kiezen voor acties die erop gericht zijn om een leerlijn taal uit te zetten en/of voor maatregelen die taalontwikkeland lesgeven in de hand werken. Voor beide opties heeft de stuurgroep instrumenten uitgewerkt als directe ondersteuning.

Case kijkwijzer bachelorproeven

De stuurgroep maakte op basis van gedragsindicatoren en scoringscriteria een taalwijzer op voor bachelorproeven. Die wordt ingezet bij studenten als *checklist* en bij docenten voor feedback en voor evaluatie. Tegelijk is de lijst relevant om een taalleerlijn in het curriculum uit te stippelen en om afgeleide kijkwijzers te ontwikkelen.

4.4 Samenwerking met studenten

Een eenmalig optreden heeft niet meteen een weerslag op het taalgedrag van studenten. Een aanpak die door een team gedragen is, die een herhalend karakter krijgt en zodoende aan taalattitude werkt in een opleiding, boekt vast en zeker meer succes.

Samenwerken met studenten doen we enkel binnen een concrete opdracht, zoals directe en herhaalde ondersteuning van een bachelorproef of paper. Het is wenselijk dat ook docenten op die momenten aanwezig zijn of in een parallelle actie betrokken worden. Zo kunnen die docenten ook zelf aan de slag. Een sensibiliseringsactie die past bij de eigenheid van de student van een bepaalde opleiding kan een bijzonder effect hebben.

Case sensibiliseringsactie

In de opleiding *New media and communication technology* werd als sensibiliseringsactie een taalquiz georganiseerd rond een infosessie bij de studenten over de *bachelorproef*. De quizvragen waren gericht op taalattitude, niet op kennis. De studenten publiceerden hun antwoorden via *Twitter*. Iedereen kon de quiz *live* volgen, wat voor een opvallende dynamiek zorgde op dat ogenblik en achteraf.

4.5 Samenwerking met het werkveld

Door het PWO Taalbeleid kwam ook een samenwerking op gang met het werkveld. Het project had een gebruikersgroep die bestond uit partners uit het werkveld van de betrokken opleidingen en uit taalbeleidsexperten van andere onderwijsinstellingen. De groep had als taak de acties van de PWO'ers kritisch bij te sturen. Daarnaast kon de gebruikersgroep de uitkomst van het project vertalen naar de eigen werkcontext. Op die manier kan de stuurgroep in de toekomst een samenwerking opzetten.

Case bachelorproef Office management

Twee studenten *medical management assistant* werkten, in opdracht van een ziekenhuis uit de regio, een uniforme regeling uit voor het onthaal van nieuwe medewerkers. Het principe was vergelijkbaar met een taalcharter in een onderwijsinstelling en maakte deel uit van de aanzet van een taalbeleid in het hospitaal.

5. Besluit

Door de keuze voor een *service*gerichte aanpak heeft de stuurgroep heel wat acties lopen in Howest. Op dit ogenblik hebben we met nagenoeg alle *bachelor*opleidingen in Howest contact en werken we samen met vijf verschillende diensten in de hogeschool. We geloven erg in de werkwijze om gericht met opleidingen aan de slag te gaan. De stuurgroep centraliseert de acties; de opleidingen realiseren die zelf mee. Precies die werkwijze en wisselwerking waarborgen het voortbestaan van wat opgestart wordt.

Een taalbeleid op maat kan niet zonder intensieve samenwerking met gedreven collega's uit de opleidingen en diensten. Steun van de directie en inspiratie vanuit de visie van Howest op haar opdracht in het onderwijslandschap motiveert de stuurgroep in haar dagelijkse werking. De werkwijze berust op *teamwork*, waarbinnen iedereen de ander inspireert.

Ten slotte, en niet in het minst, verdient elke actie, hoe minimaal ook, alleen maar respect. Die waardering is de motor tot verdere samenwerking. Want hoe minimaal het begin ook is, elk effect betekent vooruitgang waar zowel docent als student van profiteren.

Referenties

- Bogaert, N. & K. Van den Branden (2010). *Handboek taalbeleid secundair onderwijs*. Leuven/Den Haag: Acco.
- Nederlands-Vlaams Platform Taalbeleid Hoger onderwijs.
- Peters, E. & T. Van Houtven (2010). *Taalbeleid in het hoger onderwijs, de hype voorbij?* Leuven/Den Haag: Acco.
- Van Hoyweghen, D. (red.) (2010). *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen, Bouwstenen voor een taalbeleid*. Mechelen: Plantyn.
- Vlaams Forum voor taalbeleid en taalondersteuning Hoger onderwijs.

Noten

¹ Het Nederlands-Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs is gericht op het uitwisselen en delen van kennis en ervaring op het gebied van taalbeleid in het hoger onderwijs. Voor meer informatie over het Platform, zie: Van der Westen, W. (2007). “Van nul tot platform; Taalbeleid in het hoger onderwijs”. In: A. van Gelderen (red.). *Eenentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press.

² Howest, de Hogeschool West-Vlaanderen, is een atypische, creatieve, innovatieve en ondernemende hogeschool. Anticiperend op de toekomst, vanuit het talent en de motivatie van elke student, leidt Howest professionals op die competent, direct inzetbaar en teamgericht zijn.[...] (uit: Missie Howest, Intranet Howest, februari 2012).